

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра епізоотології, мікробіології і вірусології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету ветеринарної медицини

_____ Цвіліховський М.І.

“ _____ ” _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри епізоотології,

мікробіології і вірусології

Протокол № 4 від “02” червня 2020 р.

Завідувач кафедри епізоотології,

мікробіології і вірусології

_____ (Мельник В.В.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Епізоотологія та інфекційні хвороби”

для підготовки фахівців ОС „Бакалавр” (скорочений термін навчання)

напряму підготовки _____

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина» _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет ветеринарної медицини _____

(назва факультету)

Термін підготовки 3 роки

**Підготували: Розробники: к.вет.н. доцент Мельник В.В., к.вет.н. доцент
Мартинюк О.Г., д.вет.н, професор Недосков В.В.**

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни
Епізоотологія та інфекційні хвороби
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	21 – <u>Ветеринарна медицина</u> (шифр і назва)	
Напрямок підготовки		
Спеціальність	211 – <u>«Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)	
Освітній ступінь	<u>Бакалавр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин	___192___	
Кількість кредитів ECTS	___6,4___	
Кількість змістових модулів	___8___	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	Курсова робота з дисципліни <u>«Епізоотологія та інфекційні хвороби»</u> (назва)	
Форма контролю	Залік, Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	денна форма навчання
Рік підготовки	2020	2021
Семестр	5	6
Лекційні заняття	___24___ год.	___12___ год.
Практичні, семінарські заняття	___ ___ год.	___ ___ год.
Лабораторні заняття	___36___ год.	___72___ год.
Самостійна робота	___30___ год.	___18___ год.
Індивідуальні завдання	___ ___ год.	___ ___ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:		
аудиторних	___5___ год.	___7___ год.
самостійної роботи студента –	___1___ год.	___0,5___ год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання епізоотології є засвоєння студентами теоретичних і методологічних основ інфекційного та епізоотичного процесів, закономірностей, які лежать в основі розвитку інфекційних хвороб, оволодіння методами діагностики інфекційних хвороб бактеріальної, вірусної і грибною природи, навиками науково-обґрунтованого планування, організації і проведення протиепізоотичних заходів.

Завдання:

- причини виникнення інфекцій;
- роль мікроорганізмів, стану організму тварин і факторів зовнішнього середовища в виникненні різних форм інфекцій;
- загальну резистентність і специфічний імунітет, їх практичне значення у вченні про інфекцію та імунітет;
- суть і характеристику епізоотичного процесу, роль джерел збудника інфекції, механізмів передачі і стану сприйнятливості тварин в розвитку і згасанні епізоотій;
- профілактичні заходи як єдину державну науково-обґрунтовану систему профілактики і заходів боротьби з інфекційними хворобами, в тому числі загальну та специфічну профілактику;
- способи та засоби терапії інфекційних хвороб, їх значення в локалізації і ліквідації вогнищ інфекції;
- місце і значення дезінфекції, дезінсекції і дератизації в комплексі протиепізоотичних заходів. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

1. Епізоотичний процес та його рушійні сили.
2. Закономірності розвитку епізоотичного процесу та стадійність епізоотій.
3. Методику епізоотичного обстеження неблагополучних господарств з визначенням в них епізоотичної ситуації.
4. Методи аналізу епізоотичної ситуації (враховуючи нозологічну структуру захворювань, питому вагу окремої хвороби, широту поширення хвороби, коефіцієнт вогнищевості, тощо).
5. Принципи протиепізоотичної роботи.
6. Основи епізоотологічного прогнозування (етапи та завдання прогнозування, основні та додаткові фактори прогностичного фону різних захворювань).
7. Питання про ветеринарну медицину.
8. Місце та значення дезінфекції, дератизації та дезінсекції в комплексі протиепізоотичних заходів (дезінфекція приміщень в присутності тварин, пасік, інкубаторів, на залізничному, водному транспорті, тощо).
9. Знання та розуміння загальних принципів описової епідеміології, застосування її до боротьби з хворобами, та здатність отримувати та правильно використовувати інформацію з відповідних джерел;

10. Розуміти та брати участь відповідним чином в епідеміологічних розслідуваннях, включаючи збір, поводження та транспортування взятих проб чи зразків.
11. Знати, які хвороби тварин (включаючи домашніх тварин) вимагають обов'язкового інформування компетентного органу, щоб запобігти їх поширенню;
12. Знати, де знайти актуальну інформацію щодо специфічних хвороб, їх попередження, контролю, включаючи механізми швидкого реагування.
13. Знати, де знайти актуальну та надійну інформацію щодо нових хвороб та хвороб, що швидко поширюються.
14. Хвороби, загальні для декількох видів тварин.
15. Хвороби жуйних тварин.
16. Хвороби свиней.
17. Хвороби коней.
18. Хвороби молодняка.
19. Хвороби птахів.
20. Хвороби собак та хутрових звірів.
21. Хвороби бджіл.
22. Хвороби риб.

вміти:

1. Самостійно провести епізоотологічне обстеження господарства, встановити причини захворюваності і загибелі тварин.
2. Грамотно написати акт повного обстеження господарства.
3. Виявляти шляхи занесення збудника інфекції в господарство та визначити закономірності епізоотичного процесу в конкретних умовах даного вогнища.
4. Розробляти конкретні заходи, спрямовані на швидку локалізацію епізоотичного вогнища, попередження нових захворювань і повну ліквідацію захворювання.
5. Правильно і обґрунтовано розробити систему протиепізоотичних заходів при різних інфекційних хворобах.
6. Організувати і провести дезінфекцію різних об'єктів та дезінфекцію приміщень в присутності тварин.
7. Провести протиепізоотичну роботу в господарствах промислового типу.
8. Розробити і провести систему оздоровчих заходів в епізоотичному вогнищі.
9. Визначити нозологічну структуру захворювання, питому вагу окремої хвороби, широту поширення хвороби, коефіцієнт вогнищевості.
10. Визначити епізоотологію захворювання:
 - сприйнятливість до збудника хвороби окремих видів тварин та людей, вплив віку, статі та породи на сприйнятливість;
 - джерела та резервуар збудника хвороби;
 - механізм та фактори передачі збудника хвороби;
 - шляхи зараження;
 - шляхи заносу та розповсюдження збудника хвороби;

- особливості епізоотичного процесу (контагіозність, сезонність, періодичність, захворюваність, летальність, стаціонарність та інші показники);
 - вплив зовнішнього середовища, природно - географічних та соціально-економічних факторів на інтенсивність епізоотологічного процесу.
11. Вміти робити та пояснювати збір зразків, поводження з ними, раціонально використовувати відповідні діагностичні та терапевтичні інструменти для попередження та боротьби з транскордонними хворобами та патогенами;
 12. Вміти діяти відповідно до регламенту щодо транскордонних хвороб та вміти знайти актуальну інформацію стосовно цих хвороб.
 13. Визначати клінічні ознаки, клінічний перебіг, потенціал передачі та патогени пов'язані з поширеними зоонозами;
 14. Визначати клінічні ознаки, клінічний перебіг, потенціал передачі та патогени пов'язані з хворобами, що мають харчове походження;
 15. Використовувати або пояснювати використання актуальних діагностичних та терапевтичних інструментів щодо поширених зоонозів;
 16. Використовувати або пояснювати використання актуальних діагностичних та терапевтичних інструментів щодо хвороб, що мають харчове походження;
 17. Розуміти вплив та наслідки поширених зоонозів та знати, де знайти актуальну інформацію;
 18. Розуміти вплив та наслідки хвороб, що мають харчове походження, для здоров'я людей та знати, де знайти актуальну інформацію;
 19. Розуміти нормативні процедури щодо поширених зоонозів;
 20. Розуміти нормативні процедури щодо хвороб харчового походження;
 21. Знати, де знайти актуальну інформацію (до якого офіційного ветеринарного лікаря потрібно звернутися, якщо виявлено чи є підозра на зоонозний патоген).
 22. Ідентифікувати клінічні ознаки, протікання, потенціал передачі (включаючи вектори) та патогени, пов'язані з транскордонними хворобами;
 23. Описувати поточне загальне поширення транскордонних хвороб та вміти знайти актуальну інформацію.
 24. Визначати нові хвороби та хвороби, що швидко поширюються та надавати актуальну допомогу;
 25. Визначати підозрілі ознаки та повідомляти про них відповідний компетентний орган;
 26. Розуміти причини / гіпотези, пояснювати появу та повторне виникнення хвороб;
 27. Описувати існуючі програми попередження та боротьби з поширеними зоонозами, заразними хворобами, новими хворобами та хворобами, що швидко поширюються, включаючи ідентифікацію тварин, відслідковуваність та нагляд з боку відповідного ветеринарного органу;
 28. Розуміти та брати участь в реалізації плану дії в надзвичайних умовах для контролю траскордонних хвороб, включаючи гуманний забій тварин;
 29. Розуміти та брати участь у планових та екстрених вакцинаціях, а також у планових програмах планового дослідження, вибірки та лікування;

30. Пояснювати концепцію «системи раннього виявлення хвороб».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вчення про інфекційний процес

Тема лекційного заняття 1. Введення в епізоотологію. Предмет і методи епізоотології. Історія розвитку науки епізоотологія. Зв'язок епізоотології з іншими науками.

Тема лекційного заняття 2. Взаємовідносини мікро- і макроорганізмів. Епізоотологічні аспекти вчення про інфекцію. Інфекційний процес та форми його прояву. Роль мікроорганізмів в інфекційному процесі.

Тема лекційного заняття 3. Вплив факторів зовнішнього середовища на розвиток та прояв інфекційного процесу. Види інфекцій. Інфекційна хвороба і форми її прояву. Значення макроорганізму в розвитку та прояві інфекційного процесу. Неспецифічна (природна) резистентність і специфічний імунітет. Імунодефіцити.

Змістовий модуль 2. Епізоотичний процес і його рушійні сили

Тема лекційного заняття 1. Суть епізоотичного процесу. Епізоотичний ланцюг і його ланки: джерело збудника інфекції, механізм передачі збудника, сприйнятливі тварини. Рушійні сили епізоотичного процесу.

Тема лекційного заняття 2. Вплив кліматичних, метеорологічних, географічних та інших природних умов, а також соціально-економічних факторів на виникнення та прояв епізоотій. Сезонність і періодичність прояву епізоотій. Поняття “джерело збудника інфекції” та “резервуар збудника інфекції”.

Тема лекційного заняття 3. Механізм, фактори та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб. Роль зовнішнього середовища в зберіганні та переміщенні збудників інфекцій. Стійкість збудників інфекцій у зовнішньому середовищі. Поняття про горизонтальний та вертикальний шляхи передачі збудника хвороби.

Тема лекційного заняття 4. Сприйнятливі тварини. Індивідуальна та групова схильність тварин до захворювань. Значення схильності тварин в епізоотичному процесі. Форми прояву епізоотичного процесу: спорадія, ензоотія, панзоотія. Динаміка епізоотій та характеристика її основних стадій. Особливості прояву епізоотії в замкнутому (ізолюваному) і незамкнутому (неізолюваному) стаді тварин. Епізоотичне та природне вогнище інфекційних хвороб. Поняття про епізоотичне вогнище, неблагополучний пункт та загрозову зону. Види епізоотичних вогнищ. Вчення про природну вогнищевість інфекційних хвороб. Поняття про краєву епізоотологію і епізоотологічну географію, їх зв'язок з питанням екології.

Тема лекційного заняття 5. Номенклатура і принципи класифікації інфекційних хвороб. Зоонози, зооантропонози, антропозонози. Закони і категорії епізоотології. Еволюційно-екологічні аспекти інфекційних хвороб тварин. Інтенсивні та екстенсивні показники ступеню напруженості епізоотичного процесу.

Змістовий модуль 3. Система протиепізоотичних заходів

Тема лекційного заняття 1. Явища популяційного рівня в епізоотології. Основи епізоотологічного аналізу. Основні завдання і принципи протиепізоотичних заходів. Питання прогнозування епізоотій та їх моделювання.

Тема лекційного заняття 2. Загальна і спеціальна профілактика інфекційних хвороб. Особливості загальних протиепізоотичних заходів при інфекційних хворобах. Дезінфекція, дезінсекція і дератизація, їх місце та значення в комплексі протиепізоотичних заходів. Характеристика дезінфекційних засобів та техніка проведення дезінфекції різних об'єктів. Правила безпеки. Способи контролю ефективності дезінфекції.

Тема лекційного заняття 3. Терапія та лікувально-профілактичні заходи при інфекційних хворобах тварин. Заходи і методи індивідуальної та групової неспецифічної і специфічної терапії.

Змістовий модуль 4. Інфекційні хвороби, спільні для декількох видів тварин

Тема лекційного заняття 1. Сибірка.

Тема лекційного заняття 2. Туберкульоз.

Тема лекційного заняття 3. Сказ.

Тема лекційного заняття 4. Ящур.

Тема лекційного заняття 5. Лептоспіроз.

Тема лекційного заняття 6. Віспа ссавців.

Тема лекційного заняття 7. Копитна гниль. Некробактеріоз.

Тема лекційного заняття 8. Риккетсіози. Пастерельози.

Змістовий модуль 5. Інфекційні хвороби жуйних

Тема лекційного заняття 1. ЕМКАР. Паратуберкульоз.

Тема лекційного заняття 2. Парагрип-3. Ринотрахеїт.

Змістовий модуль 6. Інфекційні хвороби свиней

Тема лекційного заняття 1. Тешенська хвороба.

Тема лекційного заняття 2. Колієнтеротоксемія (набрякова хвороба свиней). Гемофільозний полісерозит.

Змістовий модуль 7. Інфекційні хвороби коней

Тема лекційного заняття 1. Сап. Мит коней.

Тема лекційного заняття 2. Інфекційна анемія коней. Африканська чума коней.

Змістовий модуль 8. Інфекційні хвороби птахів

Тема лекційного заняття 1. Ньюкаслська хвороба. Грип птахів.

Тема лекційного заняття 2. Нейролімфоматоз (хвороба Марека). Інфекційний бурсит (хвороба Гамборо).

Змістовий модуль 9. Інфекційні хвороби м'ясоїдних, кролів, риб і бджіл

Тема лекційного заняття 1. Чума м'ясоїдних. Вірусні ентерити м'ясоїдних

Тема лекційного заняття 2. Основні ветеринарно-санітарні заходи в рибницьких господарствах та на пасіках.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Вчення про інфекційний процес. Епізоотичний процес і його рушійні сили														
Тема 1. Назва	6	2		2		2								
Тема 2. Назва	6	2		2		2								
Тема 3. Назва	4	2				2								
Тема 4. Назва	4	2				2								
Тема 5. Назва	2	2												
Модуль 1	2			2										
Разом за змістовим модулем 1	24	10		6		8								
Змістовий модуль 2. Система протиепізоотичних заходів														
Тема 1. Назва	4	2		2										
Тема 2. Назва	6	2		2		2								
Тема 3. Назва	6	2		2		2								
Тема 4. Назва	4			2		2								
Модуль 2	2			2										
Разом за змістовим модулем 2	22	6		10		6								
Змістовий модуль 3. Інфекційні хвороби, спільні для декількох видів тварин														
Тема 1. Назва	6	2		2										
Тема 2. Назва	6	2		2		2								
Тема 3. Назва	6	2		2		2								
Тема 4. Назва	6	2		2		2								
Тема 5. Назва	6			2		2								
Тема 6. Назва	6			2		2								
Тема 7. Назва	8			2		2								
Тема 8. Назва	8			2		2								
Тема 9. Назва				2		2								
Модуль 3	2			2										
Разом за змістовим модулем 3	44	8		20		16								
Змістовий модуль 4. Інфекційні хвороби жуйних														
Тема 1. Назва	4	2		2										
Тема 2. Назва	2			2										
Тема 3. Назва	2			2										
Тема 4. Назва	2			2										
Тема 5. Назва	2			2										
Тема 6. Назва	2			2										
Тема 7. Назва	2			2										
Тема 8. Назва	2			2										
Модуль 4	2			2										
Разом за змістовим модулем 4	20	2		18										
Змістовий модуль 5. Інфекційні хвороби свиней														

Тема 1. Назва	4	2		2								
Тема 2. Назва	2			2								
Тема 3. Назва	2			2								
Тема 4. Назва	2			2								
Тема 5. Назва	2			2								
Тема 6. Назва	2			2								
Модуль 5	2			2								
Разом за змістовим модулем 5	16	2		14								
Змістовий модуль 6. Інфекційні хвороби коней												
Тема 1. Назва	6	2		2		2						
Тема 2. Назва	4			2		2						
Тема 3. Назва	4			2		2						
Модуль 6	2			2								
Разом за змістовим модулем 6	16	2		8		6						
Змістовий модуль 7. Інфекційні хвороби птахів та молодняку												
Тема 1. Назва	4			2		2						
Тема 2. Назва	4			2		2						
Тема 3. Назва	2			2								
Тема 4. Назва	2			2								
Тема 5. Назва	2			2								
Тема 6. Назва	2			2								
Тема 7. Назва	2			2								
Модуль 7	2			2								
Разом за змістовим модулем 7	20			16		4						
Змістовий модуль 8. Інфекційні хвороби м'ясоїдних, хутових, риб і бджіл												
Тема 1. Назва	6	2		2		2						
Тема 2. Назва	6	2		2		2						
Тема 3. Назва	6	2		2		2						
Тема 4. Назва	4			2		2						
Тема 5. Назва	4			2		2						
Тема 6. Назва	2			2								
Тема 7. Назва	2			2								
Модуль 8	2			2								
Разом за змістовим модулем 8	32	6		16		10						
Усього годин	192	36		108		48						
Курсовий проект (робота) з дисципліни “Епізоотологія та інфекційні хвороби”	168	-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин		36		108		48						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ознайомлення з інфекційною клінікою та ізолятором, режим їх роботи. Організація клінічного обстеження інфекційно хворих тварин. Підхід до хворої тварини, особиста профілактика та техніка безпеки. Документація клінічної роботи: журнал реєстрації хворих тварин, ординаторська та академічна історії хвороби.	2
2.	Роль лабораторно-діагностичних досліджень при інфекційних хворобах тварин. Техніка взяття крові у тварин різних видів для лабораторно-діагностичних досліджень. Правила та техніка взяття і пересилки патологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Консервування патологічного матеріалу.	2
3.	Техніка та методика проведення алергічних досліджень тварин з одночасним клінічним оглядом.	2
4.	Організація щеплень. Ознайомлення з технікою вакцинації тварин та технікою введення імунних сироваток.	2
5.	Вивчення методики епізоотологічного обстеження господарства та оформлення акту епізоотологічного обстеження. Методика ведення епізоотичних журналів та складання епізоотичних карт. Методика складання планів протиепізоотичних заходів.	2
6.	Колоквіум по 1-7 темах лабораторно-практичних занять.	2
7.	Загальне ознайомлення з біопрепаратами: вакцини, бактеріофаги, гіперімунні сироватки, гамаглобуліни, алергени, діагностичні препарати для серологічних досліджень. Прогресивні методи імунізації тварин.	2
8.	Дезінфекція та її значення для профілактики та ліквідації інфекційних хвороб тварин. Види і об'єкти дезінфекції. Методи і засоби дезінфекції. Дезінфектанти з груп: кислот, лугів, фенолів, солей важких металів.	2

9.	Окислювачі та хлорвмісні дезінфектанти. Формалін і його препарати. Ознайомлення з новими дезінфектантами. Техніка приготування розчинів основних дезінфектантів та їх застосування. Особливості дезінфекції різних об'єктів та розрахунок деззасобів. Прилади та машини для проведення дезінфекції різних об'єктів.	2
10.	Методи і засоби дезінсекції та дератизації.	2
11.	Методика складання актів про проведені протиепізоотичні заходи. Методика складання проектів розпоряджень представників влади з питань боротьби з інфекційними хворобами тварин.	2
12.	Колоквіум по 9-13 темах лабораторно-практичних занять.	2
13.	Сибірка.	2
14.	Туберкульоз.	2
15.	Бруцельоз.	2
16.	Ящур.	2
17.	Сказ.	2
18.	Правець. Ботулізм.	2
19.	Хвороба Ауескі. Псевдотуберкульоз.	2
20.	Дерматомікози.	2
21.	Туляремія. Лістеріоз.	2
22.	Колоквіум з інфекційних хвороб, спільних для декількох видів тварин.	2
23.	Злоякісний набряк. ЕМКАР.	2
24.	Паратуберкульоз. Вірусна діарея ВРХ.	2
25.	Лейкоз.	2
26.	Чума великої рогатої худоби. Злоякісна катаральна гарячка.	2
27.	Контагіозна плевропневмонія. Нодулярний дерматит ВРХ.	2
28.	Губчаста енцефалопатія ВРХ. Скрепі. Вісна-Маєді.	2
29.	Брадзот. Інфекційна ентеротоксемія овець.	2
30.	Інфекційна агалактія овець і кіз. Контагіозна ектима. Лістеріоз. Інфекційний мастит овець.	2
31.	Колібактеріоз. Сальмонельоз. Стрептококоз.	2
32.	Вірусні ентерити новонароджених тварин.	2
33.	Колоквіум з інфекційних хвороб жуйних.	2
34.	Класична чума свиней, африканська чума свиней. Бешиха свиней.	2
35.	Вірусний трансмісивний гастроентерит свиней. Дизентерія свиней.	2
36.	Везикулярна екзантема свиней. Інфекційний атрофічний риніт.	2
37.	Колоквіум з хвороб свиней.	2
38.	Сап. Епізоотичний лімфангоїт коней.	2
39.	Грип коней. Ринопневмонія.	2
40.	Інфекційні енцефаломієліти коней	2

41.	Інфекційна анемія коней. Контагіозна плевропневмонія коней.	2
42.	Вірусний артеріїт. Інф. метрит коней	2
43.	Колоквіум з хвороб коней.	2
44.	Сальмонельози птахів. Пулороз-тиф птахів. Віспа птахів.	2
45.	Вірусний гепатит каченят. Пастерельоз (холера) птахів. Орнітоз.	2
46.	Інфекційний бронхіт. Інфекційний ларинготрахеїт.	2
47.	Респіраторний мікоплазмоз. Аспергільоз. Кандидамікоз птахів.	2
48.	Колоквіум з інфекційних хвороб птахів.	2
49.	Міксоматоз кролів. Вірусна геморагічна хвороба кролів.	2
50.	Чума м'ясоїдних. Вірусні ентерити м'ясоїдних. Вірусний перитоніт кішок.	2
51.	Панлейкопенія котів, каліцивіроз. Анемія, лейкоз кішок.	2
52.	Вакцинопрофілактика інфекційних хвороб дрібних тварин.	2
53.	Ознайомлення з системою протиепізоотичних заходів в рибгосподарстві	2
54.	Основні інфекційні хвороби риби, їх профілактика та заходи боротьби. Краснуха коропів. Запалення плавального міхура. Вірусна геморагічна септицемія лососевих. Фурункулез форелі. Мікози риби (бранхіомікоз і сапролегніоз).	2
55.	Колоквіум з інфекційних хвороб м'ясоїдних, хутрових та риби.	1
	Разом	109

8. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		2
2		2

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інструкція щодо заходів з профілактики та боротьби з сказом	2
2	Інструкція з профілактики та боротьби з туберкульозом тварин	2
3	Інструкція про заходи профілактики і ліквідації бруцельозу тварин	2
4	Інструкція щодо заходів з профілактики та боротьби з лейкозом тварин	2
5	Інструкція про заходи профілактики і ліквідації Ємкарот тварин	2

6	Інструкція щодо заходів з профілактики та боротьби з хламідіозом сільськогосподарських тварин	2
7	Інструкція про заходи з профілактики та ліквідації захворювання коней грипом	2
8	Інструкція профілактики та боротьби з бешихою свиней	2
9	Інструкція про заходи профілактики та ліквідації класичної чуми свиней	2
10	Інструкція з профілактики та ліквідації репродуктивно-респіраторного синдрому свиней	2
11	Інструкція про заходи з профілактики та ліквідації захворювання птиці на віспу	2
12	Анемія кішок	2
13	Лейкоз кішок	2
14	Краснуха коропів.	2
15	Запалення плавального міхура.	2
16	Вірусна геморагічна септицемія лососевих.	2
17	Фурункульоз форелі.	2
18	Мікози риб (бранхіомікоз і сапролегніоз).	2
	Разом	36

10. Методи навчання

- Словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- Наочні (демонстрація презентацій, фото відео);
- Практичні (лабораторна робота, практична робота, статистична обробка)

11. Форми контролю

- Поточний (опитування, тестування);
- Рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);
- Підсумковий (тестування, залік, іспит).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)} \cdot K_{ЗМ}^{(n)})}{\dots} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

K_{дис}

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{др} - R_{штр}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Практикум із загальної епізоотології: навчальний посібник / Недосєков В.В., Литвин В.П., Мазур Т.В., Поліщук В.В., Литвиненко В.М., Сорокіна Н.Г., Мельник В.В., Гомзіков О.М. / За заг. ред. д-ра вет. наук, професора В.В. Недосєкова. – К., 2011. – 189 с.
2. Методичні вказівки «Пастерельоз сільськогосподарських тварин». Центр інформаційних технологій, Київ. - Мазур Т.В., Недосєков В.В., Ткаченко В.В., Мельник В.В. – Київ, 2009. - 23 с.
3. Програма та методичні вказівки з навчальної практики студентів ф-ту ветеринарної медицини з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби». Центр інформаційних технологій, Київ. - Укладачі: Недосєков В.В., Литвин В.П., Мазур Т.В., Поліщук В.В., Литвиненко В.М., Сорокіна Н.Г., Мельник В.В., Гомзіков О.М., Мартинюк О.Г., Ткаченко В.В.. – Київ, 2010. - 20 с.
4. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби» (для студентів факультету ветеринарної медицини). Центр інформаційних технологій, Київ. - Недосєков В.В., Литвин В.П., Мазур Т.В., Поліщук В.В., Сорокіна Н.Г., Литвиненко В.М., Мельник В.В., Гомзіков О.М. – Київ, 2010. - 30 с.
5. Методичні вказівки «Лептоспіроз сільськогосподарських тварин». Центр інформаційних технологій, Київ. - Недосєков В.В., Литвин В.П., Поліщук В.В., Мельник В.В., Гомзіков О.М.. - Київ, 2010. - 23 с.
6. Методичні вказівки «Аерозолі у ветеринарній медицині». Центр інформаційних технологій, Київ. - Недосєков В.В., Литвин В.П., Поліщук В.В., Гомзіков О.М., Мельник В.В. - Київ, 2010. - 32 с.
7. Методичні вказівки «Алергічні дослідження у ветеринарній медицині». Центр інформаційних технологій, Київ. Недосєков В.В., Литвин В.П., Поліщук В.В., Мельник В.В., Гомзіков О.М. – Київ, 2010 - 17 с.
8. Посібник по викоріненню хвороб шляхом стемпінг-аут. Методичні вказівки для студентів ОКР «Магістр» // ВВ. Недосєков, В.В. Макаров, В.В. Мельник / Видавничий центр НУБіП України. – Київ, 2011. – 145 с.

КОМПЛЕКТ ЗАПИТАНЬ ТА ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕПІЗООТОЛОГІЯ ТА ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ»

I. ЗАГАЛЬНА ЕПІЗООТОЛОГІЯ:

1. Поняття імунітету та його види.
2. Поняття патогенності та вірулентності (наведіть приклади).
3. Методи дослідження в епізоотології.
4. Інфекція та форми її прояву.
5. Динаміка прояву інфекційної хвороби.
6. Поняття про епізоотичний процес (рушійні сили епізоотичного процесу).
7. Закономірності розвитку та інтенсивність прояву епізоотичного процесу.
8. Вплив природно-кліматичних та соціально-економічних факторів на епізоотичний процес.
9. Поняття про епізоотичне вогнище. Поняття про природну вогнищевість інфекційних хвороб (наведіть приклади).
10. Головні завдання епізоотологічного обстеження. Опишіть план повного епізоотологічного обстеження господарства.
11. Номенклатура інфекційних хвороб (принципи класифікації інфекційних хвороб).
12. Загальна та спеціальна профілактика інфекційних хвороб тварин і птиці.
13. Комплекс оздоровчих заходів та ліквідація інфекційних хвороб тварин і птиці. Поняття карантину та карантинних обмежень в неблагополучних пунктах (господарствах)
14. Дезінфекція та її призначення (види і об'єкти), методи проведення дезінфекції.
15. Дератизація та її призначення (види і об'єкти), методи проведення дератизації.
16. Дезінсекція та її призначення (види і об'єкти), методи проведення дезінсекції.
17. Контроль якості проведення дезінфекції (порядок відбору проб для бактеріологічного контролю).
18. Організація лікування тварин, хворих на інфекційні хвороби.
19. Опишіть правила і способи відбору патологічного матеріалу для лабораторної діагностики інфекційних хвороб тварин (бактеріологічні та вірусологічні дослідження).
20. Опишіть правила і способи відбору проб крові у тварин для проведення серологічних досліджень.
21. Правила техніки безпеки та особиста гігієна при обстеженні тварини з підозрою на інфекційне захворювання.
22. Способи і методи введення біопрепаратів в організм тварини.
23. Опишіть правила зберігання та транспортування біопрепаратів на прикладі вакцин
24. Апаратний та безапаратний способи аерозольної дезінфекції.
25. Вимоги до плану протиепізоотичних і оздоровчих заходів.
26. Опишіть техніку проведення внутрішньошкірної туберкулінізації та облік алергічної реакції у ВРХ.
27. Опишіть техніку проведення малеїнової офтальмопроби у коней.
28. Опишіть техніку проведення туберкулінізації та облік алергічної реакції у свиней.
29. Опишіть техніку проведення туберкулінізації та облік алергічної реакції у птахів.
30. Поняття «захворюваність», «смертність», «летальність». Значення цих коефіцієнтів для епізоотології.
31. Поняття «ендогенна» та «екзогенна» інфекція, «рецидив», «ремісія», «реінфекція», «секундарна інфекція», «суперінфекція» (визначення, приклади).
32. Поняття «ензоотія», «епізоотія», «панзоотія», «спорадичний випадок» (наведіть приклади з курсу загальної епізоотології).

II. СПЕЦІАЛЬНА ЕПІЗООТОЛОГІЯ: (спільні хвороби)

1. Дайте повну характеристику збудника сибірки (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
2. Дайте повну характеристику збудника правця (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
3. Дайте повну характеристику збудника ботулізму (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
4. Дайте повну характеристику збудника лептоспірозу (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
5. Дайте повну характеристику збудника лістеріозу (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
6. Дайте повну характеристику збудника ящура (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
7. Дайте повну характеристику збудника туберкульозу (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
8. Дайте повну характеристику збудника пастерельозу (культурально-морфологічні властивості, стійкість).
9. Клініко – епізоотологічні особливості бруцельозу у овець і кіз.
10. Опишіть характерні патолого-анатомічні зміни за сибірки у великої рогатої худоби.
11. Опишіть лабораторну діагностику сибірки.
12. Особливості епізоотичного процесу за туберкульозу.
13. Опишіть патолого-анатомічні зміни за туберкульозу у великої рогатої худоби.
14. Опишіть лабораторну діагностику лептоспірозу.
15. Опишіть патогенез та клінічні ознаки сказу у тварин.
16. Опишіть лабораторну діагностику туберкульозу.
17. Опишіть лабораторну діагностику дерматомікозів сільськогосподарських тварин.
18. Клініко-епізоотологічні особливості ящуру у сільськогосподарських тварин.
19. Етіопатогенез ботулізму у сільськогосподарських тварин.
20. Етіологія та патогенез правцю у сільськогосподарських тварин.
21. Клінічні ознаки бруцельозу у сільськогосподарських тварин.
22. Опишіть клінічні ознаки правцю у коней.
23. Опишіть клінічні ознаки пастерельозу.
24. Етіологія та клініко-епізоотологічні особливості лістеріозу.
25. Етіологія та клініко-епізоотологічні особливості туляремії.
26. Етіологія та патогенез віспи тварин.
27. Етіологія та клініко-епізоотологічні особливості лептоспірозу.
28. Опишіть лабораторну діагностику сказу тварин.
29. Клініко-епізоотологічні особливості лістеріозу у сільськогосподарських тварин.
30. Етіологія та патогенез туляремії у сільськогосподарських тварин.
31. Клініко – епізоотологічні особливості хламідіозу у сільськогосподарських тварин і птахів.
32. Етіологія та клініко-епізоотологічні особливості грипу тварин.

НУБіП України

Ф-7.5-2.1.6-24

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет **Ветеринарної медицини**Напрямок підготовки (спеціальність) **Ветеринарна медицина**Форма навчання **Денна**

Семестр ____ Курс ____

ОКР «Бакалавр», «Магістр»

Кафедра **епізоотології та організації ветеринарної справи**Дисципліна **«Епізоотологія та інфекційні хвороби»**

Викладач (Недосєков В.В., Мельник В.В.)

«Затверджую»

Завідувач кафедри _____ **(Мельник В.В.)****«5» травня 2014 р.**

БІЛЕТ № 1

	1. Розставити послідовність клінічного дослідження тварин:	
I	A	Загальне дослідження
II	B	Збирання анамнезу
III	B	Дослідження окремих органів і систем
IV	Г	Лабораторні дослідження
V	Д	Спеціальні методи дослідження
VI	Е	Реєстрація тварини

	2. Швидкість осідання еритроцитів визначають при методі діагностики інфекційних хвороб. (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)	
1	...	серологічному
2	...	гематологічному
3	...	імунологічному
4	...	вірусологічному

	3. Підберіть відповідне визначення періоду хвороби:		
1	інкубаційний	A	– характеризується появою типових для даної хвороби симптомів хвороби
2	продромальний	B	– період із моменту проникнення збудника хвороби в організм тварини до появи перших клінічних ознак;
3	період повного розвитку клінічних ознак хвороби	B	– характеризується розвитком неспецифічних клінічних ознак (лихоманка, загальна слабкість, зниження апетиту і т.п.)

	4. Облік офтальмопроби на малейн проводять через год. ?	
1	2-3	
2	6-8	
3	9-12	
4	12 і 24	

5	3 - впродовж дня
6	3 - впродовж дня та останнє через 24 після введення малеїну

	5. Який тип механізму передачі збудника інфекції ще називають аерогенним?
1	контактний
2	повітряно-крапельний
3	фекально-оральний
4	трансмсивний
5	трансоваріальний

	6. Алергічна реакція – це реакція підвищеної чутливості сенсibilізованого організму на повторне введення ? (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... алергену
2	... антигену
3	... адьюванта
4	... сироватки
5	... вакцини

	7. До специфічної профілактики належать:
1	- превентивна ізоляція, вимушене карантинування і спостереження з метою уточнення діагнозу
2	- імунопрофілактика шляхом застосування різних специфічних засобів – вакцин, сироваток, імуноглобулінів
3	- спеціальні діагностичні дослідження (туберкулінація, малеїнація, серологічна діагностика на бруцельоз та ін.)
4	- лікувально-профілактичні заходи спеціального призначення (премікси й аерозолі при профілактиці аліментарних і респіраторних інфекцій)
5	- вітамінотерапія та мінеральна підкормка

	8. Розставити у відповідності до термінології:		
1	Гамаглобуліни	А	- це білки, що продукуються різними клітинами організму при інфікуванні вірусом і не мають специфічності
2	Інтерферони	Б	- комплексні набори різних біологічно активних та лікарських речовин
3	Премікси	В	- білки сироватки крові, які є носіями основної маси антитіл
4	Біогенні стимулятори	Г	- фармакологічні речовини неспецифічної дії, що утворюються у тканинах за несприятливих умов середовища

	9. Після оздоровлення господарства (ліквідації інфекційної хвороби) перед зняттям карантину або обмежуючих заходів проводять дезінфекцію (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... передпускову ...
2	... заключну ...
3	... технологічну ...
4	... вимушену ...
5	... профілактичну ...

	10. — надзвичайно важливий документ, який зберігають нарівні з документами для
--	---

	службового користування і заносять в інвентарну книгу районного державного підприємства ветеринарної медицини. (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... Журнал протиепізоотичних заходів...
2	... Журнал реєстрації хворих тварин...
3	... Акт ...
4	... Журнал запису епізоотичного стану району ...
5	... Амбулаторний журнал ...
6	... Історія хвороби ...
7	... План протиепізоотичних заходів ...

	11. Розставити у відповідності до української назви захворювань - назви їх збудників:		
1	Сибірка	А	ДНК-вмісний вірус із родини Herpesviridae
2	Правець	Б	Listeria monocytogenes
3	Ботулізм	В	Brucella abortus
4	Лептоспіроз ВРХ	Г	Bacillus anthracis
5	Лістеріоз	Д	Leptospira haebdomadis, pomona, ieterohaemorrhagiae, grippotyphosa
6	Хвороба Ауескі	Е	Clostridium tetani
7	Сказ	Ж	Francisella tularensis
8	Ящур	З	Clostridium botulinum
9	Бруцельоз ВРХ	И	нейротропний вірус, Neurorcytes rabiei
10	Туляремія	К	вірус з родини Picornaviridae

	12. Природно-осередкова хвороба сільськогосподарських, домашніх, промислових і диких тварин, що проявляється в типових випадках гарячкою, жовтяницею, гемоглобінурією, некрозом слизових оболонок та шкіри, у свиней — масовими абортами, народженням і загибеллю нежиттєздатного молодняку. - (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)		
1	... лептоспіроз.		
2	... лістеріоз.		
3	... ботулізм.		
4	... правець.		
5	... злякисний набряк.		

	13. Підберіть до української назви захворювання відповідне визначення хвороби:		
1	Лептоспіроз	А	Природно-осередкова хвороба різних видів тварин і птахів, що характеризується септичними явищами, ураженням центральної нервової системи і статевих органів. Сприйнятлива людина.
2	Лістеріоз	Б	Природно-осередкова хвороба сільськогосподарських, домашніх, промислових і диких тварин, що проявляється в типових випадках гарячкою, жовтяницею, гемоглобінурією, некрозом слизових оболонок та шкіри, у свиней — масовими абортами, народженням і загибеллю нежиттєздатного молодняку
3	Сказ	В	Гостра, надзвичайно контагіозна вірусна хвороба свійських і диких парнокопитних тварин, що характеризується короткочасною лихоманкою, розвитком афтозно-ерозійних уражень на слизовій оболонці ротової порожнини, безшерстних ділянках шкіри вінчика, міжратцевої щілини й вимені. Може хворіти людина.
4	Ящур	Г	Гостра інфекційна хвороба всіх теплокровних, що належить до групи вірусних зоонозів і розвивається внаслідок укусу або ослинення хворою

			твариною, характеризується енцефаломієлітом, що призводить до паралічів і смерті, надзвичайно високою агресивністю, проявами різкого збудження рухових центрів, судомогами м'язів глотки і дихальних м'язів з наступним їх паралічем і слинотечею.
5	Бруцельоз	Д	Гостра неконтагіозна ранева токсикоінфекція різних видів тварин, що характеризується підвищеною рефлекторною збудливістю і тривалим судомним скороченням скелетних м'язів. Смертельно хворіє людина.
6	Хвороба Ауєскі	Е	Хронічне інфекційне захворювання усіх видів сільськогосподарських і диких ссавців, що характеризується абортами із затримкою посліду, розладом репродуктивної здатності тварин, ендометритами, орхітами, бурситами, гідромами та артритами.
7	Правець	Ж	Гостре зоонозне, контагіозне вірусне захворювання всіх видів ссавців, що характеризується ураженням центральної нервової системи (збудження, судоми, паралічі), ознаками пневмонії, лихоманкою, та нестерпним свербінням і розчухуваннями у всіх видів тварин, за винятком свиней, норок і соболів.

	14. Які з перелічених захворювань викликаються бактеріями?
1	Ящур
2	Сказ
3	Сибірка
4	Ботулізм
5	Мікроспорія
6	Хвороба Ауєскі
7	Трихофітія
8	Жодна з означених
9	Усі перелічені

	15. Яке із визначень найбільш повно характеризує сказ?
1	Гостре зоонозне, контагіозне вірусне захворювання всіх видів ссавців, що характеризується ураженням центральної нервової системи (збудження, судоми, паралічі), ознаками пневмонії, лихоманкою, та нестерпним свербінням і розчухуваннями у всіх видів тварин, за винятком свиней, норок і соболів.
2	Гостра інфекційна хвороба всіх теплокровних, що належить до групи вірусних зоонозів і розвивається внаслідок укусу або ослинення хворою твариною, характеризується енцефаломієлітом, що призводить до паралічів і смерті, надзвичайно високою агресивністю, проявами різкого збудження рухових центрів, судомогами м'язів глотки і дихальних м'язів з наступним їх паралічем і слинотечею.
3	Гостра інфекційна хвороба, що належить до групи вірусних зоонозів і розвивається внаслідок укусу хворою твариною, характеризується енцефаломієлітом, що призводить до паралічів і смерті, судомогами м'язів глотки і дихальних м'язів з наступним їх паралічем і слинотечею.

	16. Хронічне інфекційне захворювання усіх видів сільськогосподарських і диких ссавців, що характеризується абортами із затримкою посліду, розладом репродуктивної здатності тварин, ендометритами, орхітами, бурситами, гідромами та артритами і називається - (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... бруцельоз.
2	... пастерельоз.
3	... правець.
4	... лептоспіроз.
5	... ботулізм.

14. Рекомендована література

Базова

1. Адо А.Д. Вопросы общей нозологии. - М.: Медицина, 1985.
2. Акаєвський А.П. Анатомія свійських тварина. - М.: Колос, 1968.
3. Антонова В.Я., Блинов П.Н. Лабораторные исследования в ветеринарии. - М: Колос, 1971.
4. Архипов Н.И., Бакулов И.А., Соковых Л.И. Медленные инфекции животных. -М.: Агропромиздат, 1988.
5. Беляков В. Д., Ходырев А. П., Тотолян А. А. Стрептококковая инфекция. — М: 1975. — 294с.
6. Ботулизм: Патогенез. Клиника. Лечение / Под ред. Г.М. Шубы. — Саратов: Изд-во Са-рат. ун-та, 1991. - 284 с.
7. Виноградов-Волжинский Д. В., Левитов Т. А. Карантинные болезни. — Л.: Медицина, 1975. - 184с.
8. Горбунова А.С., Пысина Т.В. Грипп животных. - М.: Колос, 1973.
9. Гранитов В.М. Хламидиозы. – М.: Медицинская книга, Н.Новгород: Издательство НГМА, 2000. – 192 с.
10. Данилевський В. М. Довідник по ветеринарній терапії - М.: Колос, 1983.
11. Дарабан Е.В. Готові лікарські засоби: Довідник. - Київ: Здоров'я, 1975.
12. Забелло Є.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин. - К.: Аграрна наука, 1997.
13. Иванов К. С., Лобзин Ю. В., Бондарев Э. В., Волжанин В. М. и др. Псевдотуберкулез. — СПб.: Воен.-мед. акад., 1994. — 51 с.
14. Инфекционные болезни животных. Справочник / Под ред. Д.Ф. Осидзе. – М.: Агропромиздат, 1987. – 288 с.
15. Карантинные и малоизвестные болезни животных, Под ред. И.А.Бакулова. - М.: Колос, 1983.
16. Клаус Бикхард. Клиническая ветеринарная патофизиология. - М.: Аквариум, 2001.
17. Кленова И.Ф., Люхін КН., Написанова Л. А.Закордонні ветеринарні препарати в Росії. Довідник. - М.: Еверест, 1999.
18. Коляков Я. Е., Инфекционный энцефаломиелит, в кн.: Вирусные болезни лошадей, М., 1973, с. 5 – 40.
19. Кудряшова А.А., Кузьмин В.А., Кудряшов А.А., ред., Святковский А.В., Алиев А.С. Инфекционные болезни животных / Издательство: Издательство ЛАНЬ, 2007. – 608 с.
20. Линева Л. Фізіологічні показники норми тварин: Довідник. М.: АКВАРІУМ ЛТД, 2001. - С. 154-161.
21. Методы лабораторной диагностики вирусных болезней животных. Справочник. В.Н. Сюрин, Р.В. Белоусова, Б.В. Соловьев и др. - М.: Агропромиздат, 1986.
22. Нахмансон В.М., Бурба Л.Г. Дифференциальная диагностика инфекционных болезней сельскохозяйственных животных. - М.: Росагропромиздат, 1990.
23. Никифоров В. Н., Никифоров В. В. Ботулизм. - Л.: Медицина, 1984. 199 с.
24. Нымм Э. М., Инфекционные энцефаломиелиты, в кн.: Инфекционные и инвазионные болезни лошадей, М., 1976. с. 3-28.
25. Патологоанатомическая диагностика вирусных болезней животных. Архипов Н.И., Чевелев С.Ф., Брагин Г.И. и др. -М.: Колос, 1984.
26. Практикум по диагностике инвазионных болезней животных / М.Ш. Акбаев, К.И. Абуладзе,

В.И.Тараканов и др. - М.: Колос, 1994.

27. Ремезов А.П., Неверов В.А., Семенов Н.В. Хламидийные инфекции (клиника, диагностика, лечение). СПб. – 1995. – 43 с.

28. Сомов Г. П., Покровский В. И., Беседнова Н. Н. Псевдотуберкулез. — М.: Медицина, 1990.- 238с.

29. Сюрин В.Н., Самуйленко А.Я., Соловьев Б.В., Фомина Н.В. Вирусные болезни животных. — Москва, ВНИТИБП, 928 с.

30. Таршис М.Г., Черкасский Б.Л. Болезни животных, опасные для человека. -М.: Колос, 1997.

31. Шварц Ф.А., Букова В.Е., Стовбун С.Ф. Столбняк. — Кишинев: Штиинца, 1986. — 199 с.

Допоміжна

1. Бакулов И.А., Таршис М.Г. Словарь ветеринарных терминов. - М.: АОЗТ «Эделвейс», 1995.

2. Ветеринарное законодательство. В 3-х томах. -М.: Колос, 1972, 1972, 1981.

3. Вингфилд В.Е. Секреты неотложной ветеринарной помощи / Пер. с англ. - СПб.: Изд. БИНОМ - Невский диалект, 2000.

4. Ветеринарна дезінфекція, дезодорація, дезінсекція, дезінвазія, дератизація / Інструкція. - К., 2005.

5. Ветеринарные препараты: Справочник / Под ред. А.Д. Третьякова. - М.: Агропромиздат, 1988.

6. Довідник ветеринарних препаратів і кормових добавок зарубіжного виробництва / М.В. Косенко, П.П. Достоевський, А.В. Березовський, П.І Вербицький, Ю.М. Косенко, П.Д. Нікітін. - К.: Ветінформ, 1999.

7. Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів і продовольчої сировини". № 2809-ІУ. - К., 2005.

8. Закон України "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції". № 1393-ХІУ. - К., 2000.

9. Камышников В.С. Справочник по клинико-биохимической лабораторной диагностике: в 2-х томах. - Минск: Беларусь, 2000. -Т.1,2.

10. Кленова И.Ф, Илюхина И.Н., Неписанова Л.Я. Зарубежные ветеринарные препараты в России: Справочник. - М., 1999.

11. Лекарственные средства ветеринарного назначения в России: Справочник / Под ред. Т.В. Жучковой. - М.: АстраФармСервис, 2001.

12. Справочник ветеринарных препаратов / Под ред. П.П. Достоевского. -К.: Урожай, 1986.

13. Російсько-український словник термінів ветеринарної медицини / Укладачі: Рудик С.К., Гудков С.П., Риженко Г.Ф. та ін. / К.: Урожай, 1994.

14. Сюрин В.Н., Белоусова Р.В., Фомина Н.В. Диагностика вирусных болезней животных. Справочник. -М.: Колос, 1991.

15. Эпизоотологический словарь-справочник. И.А. Бакулов, Г.Г. Юрков, В.А. Ведерников и др. -М.: Россельхозиздат, 1986.

16. Інформаційні ресурси

1. Большая медицинская библиотека <http://med-lib.ru/spravoch/infekt/index.php>

2. Державний комітет ветеринарної медицини України <http://www.vet.gov.ua/law/ua/>